

Кыра саастарыттан оонньуу көмөтүнэн тыл саппааһын байытыы.

Иитээччи: Дмитриева Любовь Гаврильевна

МБДОУ ЦРР д/с №3 «Чебурашка»

с.Сунтар.

Кыра саастарыттан оҕону санарда үөрэтэрбитигэр тыл оонньууларын киллэрэн, быыстала суох тутуннахха эрэ ситиһиэхпитин сөп.

Кыра саастаах оҕо тус бэйэтэ дьарыктанар дьобура ситэ сайда илик, онон сорудабы толорор кыаҕа эмиэ кыра. Кини биир үлэни өр тулуйан-тэһийэн онорбот. Онон кини оонньуу нөнүө эрчиһиилэри уонна дидактической оонньуулары ордук кэрэхсиир.

Бөлөбүнэн, биирдиилээн дьарыкка, оонньууга туһанарга «Аптаах сулусчаан» диэн Биэс салаалаах оҕо эргиччи сайдарыгар аналлаах босубуйабын билиһиннэриэм.

Сыала: Оҕо чуолкайдык ситимнээн сангарар санатын чинэтии, тылын саппааһын байытыы. Билэ-көрө сатыыр дьобурун сайыннарыы.

«Аптаах сулусчааны» араастаан туһаныахха сөп.

- Нэдиэлэ устата оҕо тугу билбитин-көрбүтүн, чинэтээри истиэнэбэ ыйанан турар «Аптаах сулусчаанна» магнитынан хартыына сыһыарар.
- Сулуспутун остуолга ол эбэтэр муостаҕа ууран олорон, араас оонньуулары оонньуубут.

Билиһиннэрэр тиэмэбитинэн туттар тэрилбит арааһын уларытан иһэбит.

Оҕо тылын саппааһын байытарга манньык оонньуулары оонньотуохха сөп.

«Айыынаны таныннар»

Сыала: Танас араастарын ааттыылларын ситиһии.

Оонньуу барыта: Айыына куукула сулус ортотугар олорор. Сулус салаатыгар Айыына танаастара сыталлар (бэргэ, утулук, юбка, платя, бэбинкэ). Оҕо ханнык танас түбэспитин ылан ааттыыр уонна куукула Айыынаны табыннарар. Танас араастарын билбиттэрин кэннэ оонньууну уустугурдан биэрэбит.

биирдиилээн танаастары чаастарынан арааран тылларын саппааһын ессе эбии байытан билиһиннэрэбит. Холобур: сон сизэ, сон сабата, сон сизбэ, сон капушона, сон тимэ диэн.

“Дьиз мала»

Сыала : Дьиз малын билиһиннэри.

Оонньуу барыта: Оҕолор Сулус тула олороллор. Сулуссалаатыгарараас дьиз мала ууруллар. Оҕолор уочаратынан Сулуьуэргитэллэр, Сулусэргийэнтохтууругаркимихэтуохтүбэспитинааттыыллар. Холобурбуостуол (дыбаан, кириэилэ, ыскаап, орон) диэнбиирдиилээнэтэллэр. Сулуска баар маллары бары этэнбуппуттэринкэннэессеэргитэбит. Итинник оҕо дьиз малын арааһын ааттыыр

Олкэннэуустугурдан остуолгатугугыналлар?

(остуолгаабыллар),ессеостуолхайдабый?(улаханостуол, арабас остуол, тегурукостуол...ити курдук атын дыиэ маллара туохха туыалаахтарын, хайдах еннеехтерун , быыылаахтарын ыйытан о5о тылын саппаабынханатан ийэбит.

Манньык курдук О5уруот астарыгар, ойуур кыылларыгар, дыиэ суеулэригэр, уонна да атын тиэмэлэрга о5о тылын саппаабын байытарга туыаныхха сеп.

Холобур, еннеру билсииннэрэргэ араас керунунэн оонньуу быыытынан туыаныхха эмиэ сеп. Онтон биирдэстэринэн сулус салааларыгар сурун еннеру уурабын, оголор араас еннердеех оонньуурдартан түбэспит ену керен талан ааттаан уураллар.

Ити курдук араас темага табыгастаахтык, саастарынан билиилэринэн керен туыаныхха сеп эбит диэн тумуккэ кэллим.

Тыл саппаабын байытарга эрэ буолбакка

Тарбах былчыннарын сайыннаргарга эмиэ туттабыт.

Кыра саабыттан тарбахтарын былчыннара ситэ сайдыбатах буоллахтарына, о5о хойутуу санарар, тылын сайдыта бытаарар. Тарбах бытархай былчыннара кьи теруе5уттэн уопсай сайдар. Тарбахтары тургэнник сайыннараар сыалтан араас керуннээх тарбах оонньууларын сулус пособиябын туттан эмиэ оонньотобун.

«Ким тургэний?»

Сыала: тарбах былчыннарын сайыннары

Сулус тегуруччу туран палканы эргити. Ити курдук боростуой куннээ5и оонньуулары интэриэбигэтэн эргийэ сылдьар оонньууртан салбыбаттар.

О5о бол5омтотугар

«Сизэммет туох баарый?»

Холобур эмиэ сулус ортотугар кукула Настяны олордобун, сулус салааларыгар (килиэп, пицца, торт, шоколад уонна массыына) уурабыт. О5олор кукла Настя тугу сатаан сизэбэтин булан этиэхтээхтэр.

Улахан кьи соруудабын ейдеен истэн толороругар эмиэ туыанабыт.

Холобур: Сулус салааларыгар лото хартыынатын тиэрэ уурабын (мээчик, кукла, массыына, самалет, чааскы) уонна кимиэхэ ханнык хартыына түбэспитинэн соруудахтары биэртэлиибит. Муостаба сытар массыынаны ылан гараабыгар киллэро.эмиэстэтигэр уур. Кукла хартыыната түбэспит о5о5о миэхэ кукла Айыынаны а5ал, итинник араас чэпчэки соруудахтары биэрэн о5о улахан кьи соруудабын ейдуур толорор буоларын ситиэбит.

О5олор кыра да саастаах буоллар бэйэлэрэ оонньуулары толкуйдуу тураллар. Ахсаанна элбэх,биир массыына, улахан кыра оонньуурдары уурталаан эргитэн кимиэхэ туох түбээрин

кэтэбэллэр, манабаллар.

Эт сиин сайыннары ооньуутугар эмиэ туттабыт.

«Бере»

Сулус биир салаатыгар бере хартыынатын эбэтэр ооньуур ууруллар , оҕолор  
Сулустулатуран, сулуьуэргитэллэркимиэхэ бере тубэспит,ол экирэтээччи буолар,атыттар  
куобах буолан куоталлар.

Маннык араас ооньуулары оҕо сайдытын учуоттаан биирдилээн эбэтэр бөлөбунэн  
ытар дарыктарга туһаныахха сөп.